

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 фринти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем кућу. За предбројнике у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 26.

Предплату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

О пројектима за унапређење школа у војничкој граници.

Написао Р. . . . р.

(Наставак.)

По нашем мњењу требало би да препаранди одмах, чим у завод ступе, дакле још у првом разреду, почињу предавати у школи за упражњавање, какве ће бити скопчане са педагогијама. Ту би они имали прилике да следују предавању разредних учитеља, које би под њиховом управом потпомагали, и тако би учећи учили поучавање деце од првог до последњег разреда. Заједно с тим практичким вежбањем требало би, да је теоретичко поучавање ма и у ноћним часовима. На тај би начин препаранд дошао до вештог и сигурног поступања и избора научних предмета, што би за њега и за учећу се децу од највеће користи било. Неки ће рећи, да за такво опширно теоретичко и практичко поучење нема довољно времена: у бечкој препарандији овако се исто поступа, и ту има часова до девет сахата у вече, па бечким препарандима није стан у заводу, нити се они ту хране, већ седе расејани које куда по пространом Бечу. Истина, томе би највећма противни били професори препарандије, али тима треба да је и велика плата: јер, какав је посао, таква је и награда.

Сад ћемо коју да прозборимо о пројекту који говори о преустројењу школа. И ту морамо пре свега да похвалимо лепу намеру, коју висока влада показује, да се учитељима плата регулише и повиси, као и то, да се установи пензион фонд за њихове удовице и сирочад. Није нужно да се око тога много говори, и доказује потребитост и човечност таквога подухва.

Ван нашег домашаја је говорити и испитивати ередства, којим би се

повисила учитељима плата, јер би тиме прешли на једно за нас сасвим старо поље. Али толико морамо рећи, да се само тиме неће унапредити школе. Мала плата учитељска није био једини узрок, што су школе у нас заостале; у хрђавој организацији школске поуке и у хрђавом односу учитеља један сиром другог, ваља нам то потражити, а том злу неће се са реченим законским пројектима доскочити. За бољи доказ томе служиће нам овај пример.

Узмимо, да неки хоће да направи кућу. За темељ погоди једног мајстора, другога погоди да направи зидове, а трећега да кућу покрије. Може ли газда заклетвати, да кућа буде израз једног стила, кад су на њој три мајстора, сваки по својој глави, радили? А кад би уз то још газда опоме мајстору, који је кућу покрио и с поља украсио, сву заслугу и награду приписао, да ли би могао он други пут опет више њих наћи, који би се с вољом трудили око грађења темеља и зидова, кад је трећи славу и награду примио. Доиста не, јер ревност у служби ваља не само наградити већ и признати.

У истом положају налази се влада према школи. Васпитавање деце велик је на грађење куће; и ту ваља ударити темељ, подићи зидове и направити кров. Дакле у каквом положају треба да буду грађари т. ј. учитељи један према другоме? Но досадашњој организацији школа, а та је и у новом пројекту задржана, подељен је рад васпитавања, а учитељи су сваки за своју класу привезани.

Сваки ће увидети, да грађа васпитавања од више њих мајстора подигнута, не може да буде јединствена. Кад се узме да деца нису камење, нити материја за грађење, којих суштину зидар потпуно познаје, већ су живи створови, ако и је су индивидује једног рода, али од природе свака особитим даром и

способношћу одарена, које не трпе једнако поступање, него изискују познавање и поступање по индивидуалности. Тако ваља да чини савестан учитељ, по тиме губи бар четвртину времена од оних десет месеци, за које време траје школска поука. Колико се ту дангуби код четири до шест разреда школских, у којима деца треба да се уче. Ту ништа не помажу релације, ма оне најбоље биле, као ни најбоље вођени дневник, већ ту треба свога сопственог искуства, које даје практика.

И пројект прописује ону деобу у надучитеље, учитеље и подучитеље, па још и у разредне и главне учитеље. Ласкамо себи, да смо прилично јаки у дефинисању појмова; али појам над- и подучитељ нисмо могли ни себи ни другоме протумачити. Нити смо знали и ни данас још не знамо по каквом се праву може такво дељење чинити; напротив знамо о грдној штети по школу са ове празне и без икаква смисла поделе.

Један од првих основа гласи: учитељ првога разреда треба да је најбољи учитељ. Обично нема дете никаква позитивна знања кад пође у школу, али често има хрђавих навика и обичаја, које учитељ ваља најпре да искорењује, а место тих да усађује добре. Утисци, које дете у том разреду добија, таки су дубоки и постојани, да ће се оно у целом свом животу по њима управљати. С тога мора и да буде учитељ првога разреда најбољи учитељ; да уме правити разлику између доброга и злого и да детету усади оно, што ваља, а и то на добар начин. Шта вреди леп кров ако је темељ труо, шта вреди четврти разред ако у првом није онако, како би требало да је. И у једном и у другом случају мора се непрестано кршити, а никад неће цела грађа имати лепу хармонију.

(Наставиће се.)

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. За седмични преглед општинекога рада имамо овај пут доста материјала. Имамо да јавимо за седницу општинског већа, за главну црквену скупштину као и о састанцима местне комисије, која је претресала министарске пројекте о претрестројству училишних завода у Војничкој Граници. О црквено-школској општини јавићемо опширно у идућем листу, за сад само толико, да је скупштина била у четвртак пре подне, и да је знатан број скупштинара на њу дошао.

Седнице речене школске комисије држане су пак средом, четвртком и петком, свагда после подне до мркле ноћи. Претседавао је г. Градоначелник а чланови беху: г.г. парох Савић, римокатолички капелан, варошки управитељ Карл, М. Ивић, др. Радојичић, др. Миланковић, управитељ реалке Радеј, над-учитељ М. Стојановић, српски учитељ Стеван Милашиновић и еврејски С. Полак; општинари Ф. Волф и Јован Д. Јовановић, председник јеврејске општине Б. Херцел и уредник овога листа. У тим седницама водио је протокол варошки адјункт г. Орел.

Ми смо у 24. броју овога листа укратко напоменули те министарске пројекте, који су штампани у више екземплара дошли и на овдашњи маџистрат е налогом, да се комисионално претресају, и да се врате министарству заједно с примедбама комисије. Пројекти, којих има свега шест, беху тачка по тачку прочитани и темељно претресани, но ми због простора можемо их само у главном навести. И онако уступили смо стручноме писцу знатан простор нашега листа, где он своје мисли о том преважном предмету излаже.

Први пројект закона говори о народним училиштима у Граници, који је комисија у опште одобрила, само у погледу на језик, на ком се предаје, неки су чланови енергично закључавали, да народни језик буде не само предмет, већ и да се на њему по школама и предаје. И тог су мишљења били неки, да постојеће главне школе у комунитетима и штабским местима буду све од шест разреда, без обзира на она места, где тако зване средње школе постоје. Тиме би се постигло, да деца, која свршавају главну народну школу, могу себи прибавити толико знања, колико је потребно за практички живот грађана.

Други пројект говори о препарандији. Комисија се је изразила против пројектованих конвикта, који би били по пројекту сједињени са препарандијом. Она препоручује стипендије, што ће се давати онима који се посвећују учитељском звању. И у препарандији треба по мишљењу комисије народни језик да буде равноправан са немачким. Услед закључка комисије одпада пројектирана организација конвикта, о којој трећи пројект говори. Одобрен је комисијом пројектовани план по коме ће се препарандима предавати, и о коме говори четврти пројект. И начин школског испита препаранда, изложен у петом пројекту, одобрен је од стране комисије.

Шести законски пројект говори о пензионем фонду за општинске учитеље и за њихове удовице и сирочад. И тај пројект похвално је одобрила комисија, која само жели, да су прилози појединих општина на тај фонд већи.

Општинско веће имало је у вторник пре подне свој састанак, једино с тога, да се саветује шта општина треба да ради око питања о жељезници. На састанак дошли су многи општинари, и ако се цела позната странка одликовала својим одсуством. Такав поступак не може се одобрити и показује, колико је стало неким особама напредак наше вароши. Док је г. Градоначелник, због важности предмета већања, позвао на састанак и онака лица, која нису варошки заступници, то је цела једна странка за добро нашла да не дође на састанак, ма да је било у претресу животно питање не само за Земун, већ за цео завичај наш. —

(Општинско веће 22. априла.) Претседник: г. Градоначелник: извештач: г. вар. управитељ Карл; перовођа: г. варошки адјункт Орел; варошки претставници: г.г. Борђе Солар, Стеван Марковић и А. Д. Јовановић. Општинара било је двадесет и два. Почем је предмет већања особитога значаја, то је г. Градоначелник осим општинара позвао на већање и неколика лица, као поверенике, што нису чланови варошког заступништва, међу којима беху г.г. мајор Петар Јовановић, Григорије Хариш, Самуило Русе и уредник овога листа. Седница се отпочела у десет часова.

Г. Градоначелник отвори седницу и рече да је овај ванредни састанак сазвао по жељи г.г. варошких претставника, како би се саветовали о мерама које треба општина да предузме у обзир на грађење жељезнице, која ће се повући до Београда. Местној власти, рече, није никакав званични акт дошао о том предмету; што је власт дознала, дочека је из новина или приватних разговора. По по казивању г.г. варошких претставника имала је неколицина грађана приватан састанак с неким изаслаником једног жељезничког друштва, од кога дознадоше једно, да ће пруга на банатској страни мимоћи Земун; друго, да друга конзорција тра-

жи дозволу за грађење жељезнице кроз Срем, из Осека до Земуна, која би по свој прилици била најпробитачнија пруга по нашу варош. Господо моја, рече г. Градоначелник, трговина оживљава како поједина места, тако и читаве пределе, а трговину поглавито потпомажу жељезнице. Где трговине нема, ту престаје сваки напредак. То видимо на Ложуну, на негда тако славној вароши, где су се краљеви крунисали, но сад је тамо престала трговина, па је завладало мртвило, те ту станују највише пензијани, што су квартири и живовање јевтини. Зато, рече, ваља се латити оних средстава, која иду на руку, да трговина процвета. Повишам дакле варошко заступништво да се о томе саветује и закључи што нам ваља чинити, и ако ми није из ближе познато како ствари стоје; нека дакле онај, коме је та ствар боље позната, да о томе извешће.

Повереник г. Сопрон рече на то, да је прошлог петка дошао овамо главни инжењер алфелдске жељезнице г. Крајтер, препоручен на овдашњу трговачку кућу Н. Димитријадес. Он је казао г. Димитријадесу за своју мисију и изравно том приликом жељу, да се састане са неколицином интелегентнијих грађана, којима би саопштио ту своју мисију. Почем се г. Крајтер само неколико часова могао бавити у Земуну, то је г. Димитријадес на брау руку позвао к себи неколико њих, међ којим и г. Ивића. Ја на том састанку био нисам, рече г. Сопрон, те не могу да саопштим све појединости предлога реченог инжењера. Најбоље ће то знати г. Ивић, јер је њему г. Крајтер све најближе саопштио. Мени је само толико познато, да је г. Крајтер опумоћен од једне конзорције, којој је на челу бечки кредитни завод и банкерска кућа Ротшилг, да са српском владом ступи у договор ради грађења жељезнице кроз Србију, која би била продужење пруге, што ово друштво хоће од Осека до Земуна да гради. У исто време опумоћен је г. Крајтер, да позове главније општине у Срему, особито земунску, митровачку и румску, да се оно од своје стране заузму, да се реченој конзорцији изда концесија на осечко-земунску пругу, јер и ако ово друштво не тражи гаранције извесног дохотка од стране државе, то се ипак боји препона, које би могле спречити издавање концесије владине. И доиста, рече, морају да постоје препоне, кад прва светска новчана сила, која је Родшилдова кућа, у свези са првим новчаним аустријским заводом, налага, да је од потребе, да ју и скромне сремачке општине потпомогну, тражећи њихову манифестацију.

Повереник г. Григорије Хариш рече, да ће, као што је он извештен са поуздане стране, добити Земун зацело жељезницу, он је пре неки дан, рече, добио писмо од његове преузвешности грофа Коронина, који му јавља да је закључено, да се повуче жељезничка пруга до близу Земуна, а то ће бити по свој прилици, рече г. Хариш, она пруга на банатској страни, о којој се говори да ће се скоро почети градити. О томе не треба више ни сумњати, јер ће речена пруга водити у Пешту, која је средсреда целоме обрту, и која ће се све већа развијати. Говорили су ми скоро неки Инглези, да ће се у Пешти подићи знатна индустријска предузећа са инглеским капиталима, који траже у Мађарској особито у престолници плодно поље; то је доказ више, да ће се све жељезничке пруге у Пешти концентрисати. За то рече г. Хариш, тешко ће се дозволити грађење пруге, кад је већ решено, да се Београд с Пештом склопа банатском жељезницом.

Г. Харишу одговори г. Сопрон, рекав, да поменута пруга, која ће се најмање на три четврти сахата од Дунава направити, не само што неће бити од користи за Земун већ ће бити од штете по њега. Сва ће се банатска места, што су близу те пруге, подићи и бити на штету Земуна и целе околине сремске продукције. Интерес наше вароши, па и самога Београда захтева западну линију, која води мору. Од централизације Пеште нема берихета

по нас. Свака централизација је од штете, највише пак у економном погледу. У Бечу се до сад све концентрисало, а то је један од главних узрока, што су толике аустријске провинције заостале у својем развоју. Заостао је и наш завичај с тога и ако га је природа са најлепшим даровима украсила и ако му је географски положај такав, што га ретко има у Европи. Природа је предељу око савоушћа наменила, да буде средреда обрта, као што је од вајкада био стицај историјских догађаја. Тај природни значај не треба смеати сума, јер ће то бити ма кад најглавнија средреда обрта на европском југоистоку, која треба и најкраћим правцем да буде склопана са западом. Жељезница, што би пресекала Срем, може имати по Земун добре резултате, јер ће на овдашњу скелу знатан део продукције упућивати. Говорник је тог мњења, да варошко заступништво треба да се заузме из свију сила, да се изда концесија за осечко-земунску жељезницу.

Тога мњења беху и сви остали општинари, и на примедбу г. Сопрона, да о том предмету најбоље извешће може дати г. Ивић, то буде закључено, да се исти господин новове на састанак, и два су општинара, Волф и Кеглић, изаслата била по њега. Мало за тим дође г. Ивић у седницу и ту је рекао, да је он дошао само као специјалан извештач у тој ствари, а не као члан варошког заступништва, кога се одрекао из свима познатих узрока. Извешће његово гласило је од прилике онако исто као што га је повереник г. Сопрон дао.

Варошки представник г. Солар предлаже, да општина изрази своју жељу, да се концесија за осечко-земунску жељезницу изда концесија, и тога ради, да се управи молбеница на његово величанство цара, и ту молбеницу да преда депутација од три лица, којој уједно наложити ваља, да по виоких местима учини у том погледу цујне кораке. Предлог се г. Солара једногласно усвоји и г. Градоначелник упита, који да се бирају за депутацију? Као што ми је познато, рече г. Градоначелник, више њих од општинара хоће да се ова почасна мисија повери г. Ивићу и Сопрону, а за трећег предлаже или г. Хариша или г. А. Д. Јовановића, почем му је г. Марковић казало, да се он не може примити тог посланства. По нити се г. Хариш, нити г. Јовановић хтедохе примити тога посла те тако изабраше за трећег депутацију г. Павсанија Димитријадеса.

Још беху изабрана лица, која ће саставити молбеницу на цара, који посао повери веће г. Ивићу и Сопрону. Ту адресу да потпишу у име општине изабрани су: г. Јован Д. Јовановић и Карло Трешчић.

(Званично.) Земаљски поглавар подмаршал Вебер, издао је 19. ов. м. на поручне му власти и на свештенство окружницу, коју због важности своје у изводу саопштавамо као што следује: „Неваљалост денунцирања отело је маха у области у којој сам ја старешина и то у том степену да мора човеку задати бригу, због штетних последица по општи морал. Ја се с тога обраћам на господу региментске и компанијске команданте, на мајистратске, као и на друге старешине с позивом, да они са свим средствима настану, да се том жалосном појаву на пут стане, доказујући становницима, како је пошло и неваљало дело денунцирања. Јер онај, који се боји на једно писмо своје име поднети, посведочава да то није поштено име, као што је ствар о којој говори не истинита, већ да је лаж, клевета и превара. Такво худо и неваљало понашање и мишљење треба да је далеко од сваког поштењег и праведног човека; јер одважан и поштењ човек треба да заступа истину, правду и закон отворено и са свом снагом људскога достојанства. Како се такав глдан народ слаже са познатом искреншћу и поштењем, Срба и Романа, са отвореним карактером Немаца? Та они су у свако време слободно и без врдања истину говорили, они не

треба да трпе међу собом овакве несретнике, који отров клеветања на свога поштењег суседа просипљу. Као што познајем ваљан карактер народа, који обитавају у овој области, вели, то предпостављам, да су се само неколико њих оваком гадном и тајном послу одали. И њих ће не стати, ако се свуда код народа шири достојанство и озбиљност морала и правде, и ако се њихово потказивање не уважава, и са пререшем одбије.*)

— Наш дописник из Београда пише нам ово: Млади наш кнез на други дан ускреса оде у Шабац. Оданде ће обићи западни део Србије. С њим су отишли и г. г. сва три намесника и министри: г. Ценић и г. Матић. На Саву се беше стекао силан свет, да свога господара испрати; и ту беше неколико рота жандара. Кад се „Делиград“ одмаче од обале, искићен заставама, загуваше са града топови. Већ су и неколико телеграфа стигли из Шапца и Лознице о одласку кнежевом тамо, где је свуда предуретан гомилом народа. — Допуњујући онај допис, који је у пређашњем броју изашао, могу вам јавити, да ће „Србија“ концем јуна престати да излази, и поглавито са неповољних околности штампе. И „Световид“ ће престати, као што чујем, јер уредник хоће да напусти своју штампареку радњу с тога, што нема довољне помоћи од владе. Престанак оба та листа види ми се сличан са оним, што су се 1848. год. два Немца иселили из Германије; један с тога, што су владе врло апсолутне, а други опет с тога, што

*) Немачки ова окружница овако гласи:

„Das Denunziationswesen, welches ich in meinem Erfasse vom 22. v. M. Präs. No. 174 berührte, wüthet derart im Bereiche des Militär-Commando-Bezirktes, daß man nur mit Beforgniß der allgemeinen Sittlichkeit zu gedenken vermag.“

Ich wende mich deshalb an die Herrn Regiments- und Compagnie-Commandanten, an die Herren Magistrats- und sonstigen Amtsvorstände mit dem Ersuchen, dieser höchst beklagenswerthen Erscheinung mit allen Mitteln der Moral und der Belehrung entgegenzutreten, vorerst der Bevölkerung das Niederträchtige und Feige der geheimen Ankläger klar zu machen, dann aber von nun an unter gar keiner Bedingung von einer anonymen Anzeige irgend welchen öffentlichen Gebrauch zu machen.

Derjenige, der sich schent, unter seine Schrift den Namen zu setzen beweist eben dadurch, daß dieser Name kein ehrliebes Name, daß die Sache, die er vertreten will, nicht Wahrheit und Recht, sondern Lug, Verläumdung und Trug.

Von einer solchen Niedertracht der Gesinnung muß sich der Ehrliebe und Rechtliche ebenso fern halten, wie von der Feigheit desjenigen dem der Muth des Mannes fehlt, für Wahrheit, Recht und Gerechtigkeit offen und mit dem ganzen Gewicht der Menschenvürde einzustehen.

Wie vertragen sich diese Entartungen mit der altberühmten Offenheit und Biederkeit des Serben, mit der Treueherzigkeit des Romanen, mit der Gradtheit des Deutschen?

Die Entfeln derjenigen, die dereinst mit ihren obersten Häuptern frank und frei und ungehindert die Sprache der Wahrheit führten, sollten unter sich elende Feiglinge bilden, die für ihr Wort nicht die ganze offene Brust einzusetzen wagen, oder schandvoll genug sind, über den ehrliebes, rechtlichen Nachbar, über ihre Vorderen das Gift der Verläumdung zu gießen?

Wie ich den mangelhaften Charakter keine der nationalen Fraktionen, welche diesen Militär-Commando-Bezirk bewohnen, so vermag ich nur Wenige anzunehmen, welche sich diesem verächtlichen geheimen Treiben hingeben haben. Auch sie werden ungeschädlich und verschwinden, wenn überall der weise Ernst und die Würde der Moral und des Rechts gewahrt, und ihren Einflüsterungen keine Berücksichtigung sondern die ganze Verachtung zu Theil wird.

Ich wünsche, daß dieser Befehl allgemein kundgemacht werde und erliche die hochwürdige Geistlichkeit, auch ihrerseits im Warten ihres heiligen Amtes durch eindringliche Belehrung ihrer Gemeinde mich in meiner Absicht unterstützen zu wollen.“

су одвећ либералне. — За неко време ће позоришно друштво оставити Београд, и ићиће по унутрашњости Србије, да даје представе. Тога ради ишао је члан позоришног одбора г. Малетић у Пожаревац, да тамо нађе салу, у којој би се могле давати представе. Но тамо не нађе таква пространа локала, а то ће сметати друштву и по другим местима по Србији. — У суботу 26. о. м. певачка дружина даје „беседу“ у корист нашег народног позоришта. — Г. Јефрем Грујић, трећи дан ускреса оде у Цариград као заступник српски. — Исти дан добио је један овдашњи комисионар телеграм из Битоља, да су у оближњем селу Кичови, на велику суботу у јутру, кад су обносили око цркве Христа, напали Арнаути на цркву и све што је било живо исекли. Погинуло је много Хришћана, које мушких које жепских. Узрок томе је овај: пре неколико година хтедохе Хришћани да праве цркву у споменутом селу; па како је ту било неко турско вакуево место, које је било најзгодније за цркву, а и онако ни чему не служи, зактеваше општина хришћанска од паше у Битољу да купи то место. Паша није могао то сам допустити, већ општину светова, да се моли падиши. И тако се послѣ депутација у Цариград и добије од цара, шта више бадава, то место. Од онога се времена Турци огорчише, те вребаху прилику да се освете, што и учинише на велику суботу.

— У Новом Саду сарањен је у четвртак Јован Хаџић, у књижевству названи Милош Светић. Јавља се, да је био укуп врло сјајан и г. Емил Чакра говорио му је слово. Покојник и ако постоје рачна мњења о његовом литерарном раду опет је доста урадио за српску књижевност. Лака му земљица!

— Угарски сабор још се једнако заима са својом организацијом. Изабрани су одбори, пододбори и друге саборске комисије, што даде прилику познати јачину странака. Десница и на овом сабору располаже са знатном већином. У осталом није још никакав законски предмет дошао у претрес.

— Бечки рајхсрат приближује се својем крају. У једној од последњих седница донесе значајан закључак, и ако се тиче мало важнога предмета. Закључише, да званични лист, у коме се публикују закони, што важе за преколитванске земље, но-

си наслов: „државни законски лист за аустријско царство.“ — Читало се по новинама, да су новци од кауција официрских жена, које суме износе скупа на 40 милиона форината, на друге цели употребљени. Тај глас се сад показује као неистинит, јер односни документи положени су у државну касу.

— Као да ће доиста цар наш да походи султана на јесен. Новине јављају, да ће то бити половине септембра, и да ће цар узети пут Дунавом до Рупчука, а оданде железницом до Варне, где ће га чекати посебна лађа. Из Цариграда, веле, вратиће се цар морем, по најпре ће да присуствује отварању сујецког канала, што ће бити са особитом свећаношћу. Ако се обистине ти гласови, то ће Њ. В. цар пролазити и крај наше вароши путујући низ Дунав.

— Из Загреба телеграфишу „П. Л.-у,“ да ће тамо до који дан доћи принц Наполеон, долазећи из Далмације. Из Загреба ће у Београд, па преко Београда, Темишвара и Пеште у Беч. Ова вест непотврђује се са друге стране.

— Подигнуто је обсадно стање у Прагу и околина.

— Принц хоенцолернски, старији брат румунског кнеза Карла, по свој ће прилици изабран бити за краља шпанског. Коначно то још није решено.

— Инглески парламенат живо се занима са питањем о англиканској цркви у Ирландској, која да престане бити владајућа над католичким ирландезима већина дољњег дома зактева. — У Ирландској опет се појавише немири, те је у неким округима проглашен преки суд.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 26. априла. (Телеграм.) Шенице у Бечу: банатске 86/89-фунт. 4.40/45, за готово, словачке 86 1/4/89-фунт. 4.35, 88/89-фунт. 4.40 за готово; саватске шенице у Буру: 86/87-фунт. 4.15, Ражи у Бечу: аустријске 80/81-фунт. 3.35, вацке 80/81-фунт. 3.35. Зоб мађарска, транзит, 45-фунт. 1.88, 48-фунт. 2.04. — Промет у шеници; 45.000 мерова.

Земун. Лени пролетњи дани наступише сада; али с почетка ове недеље било је нешто мало ноћног мраза, који је по где-где винограде оштетио. Из новина дознајемо, да је и на више места у Мађарској било мраза, који је по неким местима наду виноделаца на добру бербу

осујетио. Први дан ускрса падао је у Сибињу снег, као у сред зиме, који је доста штете вегетацији нанео, јер и у тим брдским пределима је ове године ранија била.

Морамо по наше виноделце непријатну вест донети, да нека асигурациона друштва ове године неће да примају обезбеђење винограда од туче ни под којим условом. Усеви пак могу се осигурати од града као и досад.

Паробродско друштво завело је на Сави нову станицу и агенцију у Српској Митровици. У исто време наредило је, да лађе што путују крај српско-босанске обале, одсад пристају и код Аустријске Митровице. Од Ђурђева дне овај је ред пловидбе пароброда за путнике крај српско-босанске обале:

Од Београда за Шабац и Брчку, пристајаће код аустријско-митровачке станице, средом у јутру.

Од Београда за Шабац и српску Митровицу, пристајаће код аустријско-митровачке станице, суботом у јутру.

Од Београда само за Шабац, недељником у јутру.

Од Брчке за Шабац и Београд, пристајаће код аустријско-митровачке станице, четвртом у јутру.

Од српске Митровице за Шабац и Београд, пристајаће код аустријско-митровачке станице, недељом у јутру.

Од Шапца за Београд, вторником, четвртом и недељом.

Земун. За недељу дана само је три са храном натоварене лађе прошло Савоушће за Сисак. и то: лађа Дедовића са 4030 вагана шенице и 3085 вагана кукуруза; лађа Копача и Вига са 4184 вагана шенице; лађа Копача Иштвана са 4714 вагана шенице. За Ст. Градишку прошла је лађа Часара Јаноша са 7131 центи соли.

Београд, 25. априла. (о. д.) Болтадијска радња прилично пролази, а бакалска може се живљом назвати, него што је пре биха. И гвожђарска се мало боље подигла, но брашнарска је прилично усанула. То су опаске, које сам могао чинити, при свем том, што скоро цене недеље због празника беху дуђани затворени.

О житарској радњи само обичаја ради хоћу коју да речем, јер нити се што купује, нити товари. Цене, истина, држе се, но због кише, које је било свуда, извесно је, да се неће никако моћи одржати садашња цена, која је шеници 63/70, ражи, јечму и зоби 53/54, а кукурузу као што је и била.

Од продукта има на пијаци особито доста јагњећих кожа, којима

цена врло јако скаче. Нове јагњеће коже плаћају по 21/22 гр. пар; то је одвише рано. Трговци шпекуланти мисле, да ће та роба јако скочити у цени, те купују на врат на нос. Маст се сада врло мало тражи, јер није због наступајуће врућине роба за шпекулацију. Догађало се, да су се неки одрекли свога закључка на ову робу. Такав поступак није трговачки, али се то често догађа на овдашњој и другим српским пијацама. Такви случаји од велике су штете по добро име наше пијаце и време би било, да се заведе каква установа, која би регулисала наше трговање.

Још за ове цене продуктима имам да вам јавим: овчије коже саланске 24/26, сељачке 22/22 1/2, козије саланске 25/27 1/2, кавлаци 12/14 гр. вуна 8, маст и лој 7 1/2/7 3/4, цеђен мед 3 гр. 30/35 пара, восак 27 1/2/28. — Са зверкама због хрђаве цене по горњим пијацама ништа се не ради.

Опет је дошло пет лађа пруске соли, што учини, да је овде влашка и аустријска со пала у цени са један цванцик. Реченој пруској соли, коју доноси трговачка кућа Јозеф А. Русо, цена је 17/18 цванцика. Док се свет научи на ову со, чини ће се велика конкуренција осталим уносачима.

Чујем, да је одустала конзорција барона Николића од грађења железнице кроз Србију. Друго ће друштво под покровитељством Ротшилдовим водити концесију.

Сисак, 20. априла. (А. Г.) Слаба радња са храном. Као што бива промет све мањи тако исто и попуштају цене, што се од чести падању курса злата и сребра принисати мора, од чести су томе узрок, што у Трету, у Енглеској и Италији такође цена храни пада. При том су дозови јаки у храни, услед тога се и понуде множе. Главни узрок тој неповољности је и тај, што железница сваки час прекида примање испана, и што долазе вести о добром стању усева. Изгледа су да ће цене храни још више падати.

Са шеницом беше свега промета прошле недеље 6400 вагана: потиске и банатске 83 1/4/86-фунт. по 3.50, 84 1/2-фунт. по 4 ф. (у коледвору), 84 1/2/86-фунт. по 3.95 до 4 ф. — Продато је и 1000 вагана босанске ражи 84-фунт. по 1.80/85.

Кукуруза је продато 13000 вагана банатског 84-фунт. по 2.12/15, босанског по 2 фор. 100 фунти. Босанске зоби продато је 6000 вагана, цента по 2.80/93.

Вода мало опада, но добра је за пловидбу.

Пешта, 20. априла. (С. К.) Ни ове недеље не беше знатне промене у стању житарске радње. Извешћа о добром стању усева по свима крајевима, што стижу са стране, као и знатни дозови узрок су, што је изаво са свим незнатан. Доносачи морају млинарима ниску цену дозволити, који само добру и чисту шеницу узимају, и то мало; слаба и средња пак не пролази. Млинарске шенице првих се дана прилично тражило, и закључише неке повеће партије; али већ у среду престала је тражња, те је опет пређашње занемарење настало. Сав

промет са пшеницом износи око 125000 мерова, и при крају седмице беху цене оне исте као и прошле недеље. Цолцента пшенице: 88-фунт. 4.50/60, 87-фунт. 4.35/45, 86-фунт. 4.20/30, 85-фунт. 4.—/4.10, 84-фунт. 3.60/70, 83-фунт. 3.40/50, 82-фунт. 3.15/25, 80/81-фунт. 3.—/3.15; потиске 84-фунт. 3.70/85, 83-ф. 3.50/60, 82-фунт. 3.30/40, 80/81-фунт. 3.20/30.

Наполице по каквоћи цолцента по 2.70/85, али само номинално, јер није се радило с том робом. Бољу цену одржала је раж, које је продато око 20.000 мерова, и то 78/80-фунт. по 2.75/85, 80-фунт. по 2.80/90.

У јечму беше промета 15000 мерова: Пиварског по 2.70/85, за маљ по 2.20/35. Јечам за стоку, 72-фунташки беше занемарен; номинална му је цена 1.80 до 2. фор.

Зоб једнако се тражи, с тога је са неколико новчића скупила, и продато је 25000 мерова; 50 фунти узанске робе по 1.78, 50 фунти 46-фунташке робе по 1.82. Закључено је за у Бур стављено, 45/50-фунт. робе по 1.82.

Кукуруз. Готова роба слабо пролази, једва је продато 15000 цолценти (и то око 4000 мерова за домирити пређашње закључке) по 2.— до 2.15. За-

кључено је банатске робе за јуни-јули мером по 2.10, за јули-аугуст цолцента по 2.30.

Маст са буретом: варошке готове робе по ф. 43/43½; сеоске готове робе по ф. 40/40½, по тој цени и српске готове робе. Цеђен мед по ф. 19/19½; равнаског воска по ф. 113/114.

Добрим босанским шљивама је цена ф. 8/8½. Слабија роба непролази.

У Ценама пшарки нема промене. Роба је ова још једнако занемарена.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	21.	22.	23.	24.	25.	26.
А п р и л а.						
Дукат цесарски	5.80	5.81½	5.84	— —	5.85	5.88½
Сребро	120.50	120.75	121.—	— —	121.50	121.75
5% металици	61.80	61.60	61.75	— —	61.75	61.70
Ови с кам. мај—новем	61.80	— —	61.75	— —	61.75	61.70
5% народни зајам	69.70	69.50	69.45	— —	69.55	69.50
Акције народне банке	723.—	730.—	735.—	— —	749.—	749.—
„ кред. завода	284.30	228.50	283.80	— —	284.50	283.50
Лозови 1860. године	100.—	99.90	102.20	— —	101.40	100.—
Лондон	122.70	122.85	123.15	— —	123.35	124.15

ОПШТА РУБРИКА.

Уредништво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

Госп. И. К. Сопрону, уреднику „Зем. Гласника“ у Земуну.

Из Чалме (у Срему), 21. априла 1869.

Читајући ваш поштовани лист „Земунски Гласник, напћох на неки, у бр. 23. 6. априла о. г. изишавши одвећ поштени допис, којим познани неки делија мене као свештеника клеветом окаља; тога ради молим вас, да би и одговор мој превећ поштеном дописнику у идућем броју вашег пошт. листа „Земунског Гласника“ штампати изводела.

Господине дописниче! У вашем превећ пошт. допису из Чалме (у Срему) окаљасте ви клеветом част моју као свештеника, рекавши, да сам ја као мањи свештеник у месту на служавки мојој богомрско дело, заборавивши на свој душепонеци-тељски позив, учинио, и да зато почем сам кр. суду куковарском тужен, под истрагом стојим и да сам уапшен.

Питам вас поштовани дописниче, који част свештеничку превећ уважавате, да ли сте ви осведочени, да сам ја то богомрско дело запста учинио, кад смете разглављеним устима част моју као свештеника каљати? Даље вас питам да ли и човек поштеи клеветом безобразника и бездушника под истрагу доћи може?, и да ли слеђи отуда, ако је човек, буди чега оптужен, под истрагом, да је запста таково што и учинио, а да невин бити неможе.

Ви би поштени дописниче запста честит судија били, почем у ствари несведочени у напред из личне мржње пресуду изричете, нечовеком мене у пастрској одећи називајући; ако сте пак на жалост од струке ма каквог званичника, то се срамите свога звања. Шта више осуђујете се и ч. квинисториум повзати, да ми достојану казни до-суди; питам ја вас г. дописниче ђе сте се васпита-ли?

Због тог подлог безобразлука позивам ја вас поштени дописниче, да ми на питања моја одговорите, и да с виеном вашим на среду изађете, да би вас познани увидити могао, да ли сте ви под каквом истрагом били, да ли сте поштеи човек (ко је пош. публика из дописа вашег нек расуди), кад смете безобразно човека каљати? Дали на против ви страшћу заслешени једно или више богомрски дела учинили нисте? и да би вас у своје време, због каљава чести моје свештеничке, до-

тичном суду пријавити могао. За сад оволико доста а други пут кад с именом на среду изађете, онда ћу вам најприлежније молитву прочитати, да би вас милостиви бог од заблуде спасао.

Евђењие Ковиљац,
свештеник.

(Eingesendet.)

Viel Vergnügen bereitete den hiesigen Schachfreunden das Arrangement eines Schachturniers im Café Casparides. An vierzig Schachfreunde vereinigten sich zu diesem Zwecke, und es sollte ein jeder mit jedem drei Parthien spielen. Aus fünf Preisen bestand die Anerkennung der fünf besten Spieler d. h. derjenigen welche die meisten Parthien gewonnen. Am serbischen Ostermontage fand nun die Vertheilung der Preise statt; den ersten erhielt Herr Benjamiu Amar, den zweiten Herr Lehrer Geller, den dritten Herr Magistratsrath Peter Petrovics, den vierten Herr Hauptmann Žeravica und den fünften Herr N. Stern.

Indem ich Sie, Herr Redacteur, ersuche diese Zeilen in Ihrem geschätzten Blatte zu veröffentlichen, kann ich nicht umhin, Herrn Carl Zwierzina, dem Arrangeur des Schachturniers, für seine Bemühung und zweckmäßiges Arrangement im Namen mehrerer Mitglieder des Schachclubbs unseren Dank auszusprechen.

Semlin, 7. Mai 1869.

Ein Mitglied des Schachturniers.

Јавна опомена.

Пре дужег времена штампано сам у „Гласнику“ своје отворено писмо оној особи, што ми је својим анонимним писемима почела да досађује. Нисам могао никако ни помислити, да у човека, што је у школу ишао и с тим поле нешто васпитања уживао, да и у том човеку тако покварено срце бити може, да се услеђ улудне опомене не окане тога прљавог посла. Али сво се уверих, да је особа та сасма поквареног срца, да је злобна, да је сувише непоштена, а да би човек чекао, да се опамети. Она је наставила свој црни посао забадајући и даље три у здраву ногу и ја с тим само у нечем своје душевно осећање, што је према њеној подлости имам, изражујем кад велим: да је презирем, да је мрзим као што само човек једно ниско, подло, безобразно и непоштено створење мрзати може. Но уједно је овим последњи пут опомињем: да

Пловидба местне лађе до 19. маја.

Из Земун у Београд, у 6 и по сахата у јутру.

Из Београда у Земун, у 7 сахата у јутру.

Из Земун у Београд и Панчево, у 7 и по сахата у јутру и у 2 сахата по подне.

Из Панчева у Београд и Земун, у 10 сахата пре, и у 4 и по сахата после подне.

Из Земун у Београд, у 5 и по сахата после подне.

Из Београда у Земун, у 7 сахата после подне.

ме се мане, јер ћу је знати дознати, као што ћу и њеној подлости достојну каштигу умети потражити. Нека не помишља да је ово немогуће, јер „кртина испод земље рије, на јој људи опет у траг уђу!“ —

Ст. Ј. Милашиновић.

Nro 1304 Abth. 2.

Edikt.

Vom k. k. Militär-Communitäts-Magistrate in Semlin wird hiemit bekannt gemacht:

Es wird über Ansuchen des Herrn M. G. Adv. Mate Ivic für Eva Bronzies die exekutive Feilbietung des im hierortigen Grundbuche sub Grundbuchs-Protokoll Zahl 329 verzeichneten, auf 2150 fl. öster. Währ. geschätzten Hauses des Theodor Sollar zur Hereinbringung der Forderung der Gesuchstellerin pr 42 fl. öster. Währ. N. G. unter der von dem letzteren beigebrachten Lizitationsbedingungen bewilligt, die Termine hiezu auf den 22. April, 18. Mai und 18. Juni l. J. jedesmal um 3 Uhr Nachmittags bei diesem Magistrate mit dem Beisatze angeordnet, dass der Grundbuchsstand der feilzubietenden Realität, und die Feilbietungsbedingungen hiergerichts in den Amtsstunden eingesehen werden können.

Semlin, am 24. März 1869.

Bach m. p.

Major-Bürgermeister.

Robb m. p.

Hauptmann-Auditor.

Званична објава.

Од високог војеног министарства дозвољено је са рескриптом од 26. марта 1869. бр. 1691. на предлог општине у месту Стари-Бановци 9. крајничке пуковније недељни вашар сваке суботе са свим у § 66. обртничког реда наведеним предметима држати.

Вашарно место је грчки сокак од канцеларије идућим сокаком горе, које се са овим на знање до-ставља.

У Ст. Бановци, 20/8. априла 1869.

Трумић, капетан.

Самртна пресуда.

(Од М. Јокаја.)

(Свршетак.)

Сутрадан буде Анђелија наново пред суд позвана. Њен стражар, што је са највећом пријатношћу према њој поступао, рече јој унапред, да се један нов сведок пријавио.

— Лажан, рече му на то Анђелија.

Кад ступи у дворану нађе је саввим умерено напуњену. Људи је сажалеваху и не хтедоше јој зла и бола очима гледати.

У том новом дошавшем сведоку познаде она одма господ. Теларда.

Погледи им се сукобише. Анђелија погледа свог противника ладно и презирући а поглед тај истера му сву крв на образе.

Телард се најпре закуне и онда започе свој сведочки исказ:

Ја се зovem Херман Телард, то је оно исто име, што је у писму господара Монсе-а са почетним писменом обиљежено. Ја сам г. Тонеру саветовао да г. Монсе-а убије, ја сам му и помогао да то изврши; први метак избацио је он а други сам ја. Госпа Монсе љуби Тонера већ изодавна. Стајала је с њим у таком сношају као и са својим мужем, па и сад му је верна, и пре ће умрети што ће га издати. Свака реч тог човека беше сушта истина.

Савест ми недаде даље мира — продужи Телард — тајна тог мог преступа начинила ми је живот неносним, морадох признати. Ја сам преступник, очекујем своју осуду, са чежњом очекујем смрт.

Сад се претседник окрете Анђелији и са гласом, у ком се неко дрктање приметити мога, рече јој:

— Имате ли, да што у своју одбрану наведете?

— Немам ништа — одговори она.

— Ви дакле изричете, да су искази овог сведока истинити?

— Он је лагао, али ја нећу више да се браним.

Судије се повуку у побочну одају. После по сахата указаше се опет. Са осам гласова противу четири проглашена је оптуженица за „криву.“

При изјави те пресуде изгледаше Анђелијино лице као преображено, као каквом небесном светлошћу обаеуто. Она баци само један узвишен поглед на светину, што у њу сјајаше, и поче са свим лакше да дише.

Све беше дарнуто, Арнолд се онесвеснићен стрпошта на тле.

Анђелија му притрча, покушаваше да га к себи поврати, а са својим

дивним молећим погледом хтеде наоружаним момцима, што око ње стајашу, рећи, да по лекара иду, да се набаве лекови, од којих би к себи дошао.

И сви се дивеше, сви са знацима највећег чуђења погледаху ту жену, што се са животом својих ближњи занима још и у оном тренутку, кад смрт своју неумитну косу за њеним сопственим животом пружа.

VI.

Дан, када ће је погубити, беше већ ту.

И кад се гомила светине у дугим поворкама упути губилишту, наједанпут се веља непогода подиже, беше као да се небо на земљу срушити хтеде. Снажна ветрина скидаше кровове са оближњих кућа и бацаше на главе сакупљене светине. Црни и густе облаци покрише цело небо, и тек по каткад засија се у том мраку искривудано севање муња.

И док су тако громови тутњили и олујина беснила, чули су се прекидани гласи бубња, са којима осуђенике последњи пут ка вечитом месту пратише, а при просијавању муња мога се и дуга поворка приметити; посреди ње судија, свећеник и два осуђеника окружени силном војском. Напред носеше два готова мртвачка сандука.

Кад стигоше до близу места, где ће им се пресуда да изврши прођоше то двоје осуђених једно поред другог.

— Још има времена — рече Телард шапућући Анђелији, — још и сад те могу спасти. Кроз један сахат сам мртав а ти си изгубљена.

— Обрати се богу неваљалче — одговори му Анђелија — спаси само своју душу а не мој живот.

Телард се окрете свећенику и исповеди се, пољуби часни крст и брзим корацима попе се уз степеницу и поче се свлачити.

Сад Анђелија дозове к себи свећеника и принапута му неколико речи а овај одма оде судији.

Громови грмише, ветрина је беснила а при светлости, што је муње просецајући тмасте облачине даваху, мога се облик мушког осуђеника смотрити, како баш пред гилотином клече. Погледи му беху страшно у Анђелију као заковани, која је бледа дркћући поред ужасне те справе стајала.

У тај мах страхотно загрми, муња севну и полети готово усправљено од облачне висине к земљи те се тако мога за неколико секунда славо небо гледати.

Глас судијин зачу се:

— Извршење пресуде за другог осуђеника одлаже се за даље.

И Телард у тај пар баш пусти потресајући врисак. — Чекај — хтеде рећи, али нож му се на врат спусти и последњи слог могао је сад само у другом свету изрећи.

Јака киша поче се на главе сакупљене светине изливати, која се истим оним путем у град поврати, којим је и дошла.

Сутрадан изабере се нова порота из сами — госпођа. Дванаест госпа изабрани из најпоштованији породица вароши, сачинаваху суд, што је о судби Анђелијиној имао да решава.

Пресуда, што је тај суд после прве седнице донео беше, гласила је: Госпођа Монсе налази се у благословеном добу. Док се не породи, не сме се самртна пресуда на њој извршити.

Беше већ близу време, које ће очекиваном детету живот а матери својој смрт да донесе,

Једнога дана доби Анђелија саввим изненадну и неочекивану посету у лицу г. државног тужиоца. Г. Дувал је позиваше, да своју кривицу, које ради умирења своје савести, које из поштовања према закону, призна. Судбина јој се сад ни поправити ни погоршати не да, говораше он — умрите дакле барем у признању и кајању.

— Ја умирем невина — беше Анђелијин немаран одговор.

— Добро. Видећемо докле ћете ви своју мирноћу одржати моћи. Одите замном.

Она оде за њим мирно и готово равнодушно. Ишли су кроз један дуг ходник и кад га пређоше отворише се једна мала врата и они беху у судској дворани, која опет силном светином напуњена беше. Сви управеше очи на Анђелију.

Војници је одведоше на сред дворане и на један миг претседников изађе јој одједанпут неки непознат странац, кога дотле не моглоше спазити. Имао је рићу кврчасту косу, плаве наочаре и врло рићу округлу браду.

Странац тај уздркта у целом телу кад опази осуђеницу. Анђелија га ладно и немарно посматраше, лице јој остаде мирно и бледе као мрамор.

— Познајете ли овог човека? запита је претседник не скидајући с ње очију.

— Нисам га никад видеда, одговори му Анђелија.

— Нимало се не мења, шаптаху присутни, да дивног присуства душевног.

— Можда ћете га познати, кад вам име његово рекнемо, рече г. Дувал строгим изразом — господин се тај зове — Тонер.

— Може бити, дода мирно Анђелија, ја га сад први пут видим.

— Молим, примети сад један од војника што наоружани око њих стајаху, овај господин има на себи туђу браду и пароку.

О! О! зачу се са свију страна. Морамо му скинути маску, па ће га ваљда познати.

И на један миг претседников скидоше му пароку, плаве наочаре и туђу браду, а тог истог секунда врисну Анђелија тако, да су човека све мрави подиразили и полети у наруча тог новог сведока.

Али и тужиоци и судије га познаше, стадоше укочено као кипови и посматраху му лице, што као да се из гроба подиже, да сведоком једној невиној души буде, да покаже, како ли је слаб и слеп разум човечији.

— То је Монсе — то је Монсе, говораше зачуђена светица.

Крв поче живље тећи, као нека тија опомена одјекну у свима срцима.

превео — Л. —

Пољоделска писма.*)

(Стање пољоделства у Војничкој Граници, његови узроци. — Потреба да би што скорије могло користити. — Пољоделско друштво у Земуну и његова помоћна средства; његова снага.)

Напредак — то је лозинга у свима пределима народно-привредног живота. А и пољоделство корача напред динским корацима у свима својим гранама; дан-дани се уводе поправке, како би проналасци били од користи по пољоделство. Како је у Војничкој Граници жива земљорадња, а врло се мали део житељства занима трговином и занатима, може се очекивати да ће се и у овој земљи сва средства употребити, да пољоделство и ту једном крочи напред, рад чега је до скоро врло мало рађено за подизање ове важне културне гране, са шта је Војничка Граница много изостала иза других земаља; но у најновије време се и у њој почело радити око тога.

Пољоделство стоји у овој земљи још на доста ниском ступњу; хиљадама јутара земље леже још као паше готово без икакве користи. Сељаку је доста неугодно да своју стоку у штали храни, зато се и противи

деоби места за пашу, јер би отуд имао више посла. Корист, која би дошла деобом паше, не познаје, или баш и не обраћа на њу толико пажње. Поља се хрђаво обделавају, од усева само мало остане за круњење, семена пропадају, те се тако ослања на милост божију. По себи се разуме да ће бити и хрђава жетва и онда се криви Бог и земља. О ђубрењу нема готово ни разговора. Може се врло често видети, да се ђубре из штале, место на њиву, на путове или у оближњу реку односи. Уредног места за ђубриште нема, а друго се средство не познаје, као што је ђубрење из штала. Сточарство за земљеделца није довољно, јер се не подижу никаква крмљења и по томе се не може произвести довољна мнoжинa ђубрета, а и ако га има од користне стоке, то се налази у хрђавом стању, то је мало и слабо, јер нема ни на пашу хране ни у штали неге.

Узроци овог жалосног стања пољоделства дају се лако схватити, јер падају јако у очи. Изображење је сељаково врло незнатно, с тога, што или не постоје ту народне школе, или ако их и има нису тако организоване, да би одговарале својој цели. Школа се сматра као какав бескористан терет, где се време дабе троши, зато се школе врло небрежљиво и посећују, тим више што се нaтeривање у школу (?) не врши како би требало. За то не треба мислити да је писац овога за нaтeривање у школу, што је у другим земљама одавно укинута; али у оној земљи, у којој се не увиђа корист од народних школа, мора се употребити нaтeривање, јер иначе нико не би ни ишао у школу. Обично се догађа да дете иде само у школу, а не гледа се да ли ће оно што научити или не. Таково ишколовано дете почиње да ради сад кућевне и пољске радове, и ако је за то слабо, а по закону је још и обвезано да посећује и цoвгoрнe школе, на што оно има врло ретко времена. Већ напротив дечко си запали дулу у инат одраслијему, па већ почиње и у крчму одлазити. Оно се непрестано налази у друштву одраслијих, који ретко говоре поучно; и последице из тога могу се сад замислити. Ово би се зло могло тиме отклонити, кад би се народним школама, јединим местима за изображење велике масе народне, посветила непрекидна пажљивост, тим би се задатак сразмерно удесио, а наука би се о пољоделству ревноиво обрађивала. Кад би се какав учитељ и нашао, да у

хатар пољоделства младеж обучава, осујетио би му се покушај, са небрежљивог долажења у школу и са оскудице у средствима за учење. Једини извор, одакле би будући сељак црпео знање за пољоделство, то је, родитељско газдинство. Ови раде онако исто као што су њихови очеви и дедови радили, који су у своје време били имућне газде, а по тим околностима да бог-ме да не може пољоделство ни напредовати. Господа унуци не осврћу се, да су сад прилике сасвим другојаче, но што су онда биле, и не виде, да се сад мора напредовати, ако неће да изостану и да пропадну.

При том су очеви и дедови земљу исисали, а унуци морају да испаштају грехе својих предака хрђавим и жалосним жетвама, јер се нису умели користити бољим начином и рационалним ђубрењем. Отуд долази она, готово никаква воља за рад код више њих сељака. Они радије проведу дан у крчми поред чаше вина, но што би радили своје пољске послове, а из тога је следство, да таки људи, дуговима оптерећени, осиромаше. Да ли какав уплив има политичка организација на пољоделство, овде није о том питање; али опет морам споменути да су односи новца овде значајни; морам их с тога хрђавим назвати што зеленашлук пије крв сељаку; јер се врло често догађа, да овај даје сељаку потребан новац на зајам са 12 — 18%.

Велико зло, које још влада а то је што све комшије једнаку храну морају да сеју, што се условљава слободном пашом на туђој сопствености. На каквом пољу мора се један и исти плод подизати, почем би се други плод пашом поништио. Тим бива свака промена хране, што више, бивају обмањливе поправке, јер није господар од своје земље и не може радити оно, што би било најкористније. Овом привилеђијом опште паше користе се поједини, који често немају ни јутра земље а овамо имају по неколико стотина оваца, које на туђем добру пасу. Каква је отуда штета, види се из тога, почем се стада без обзира на влажно или сухо време терају на усеве и ове често опустошавају.

Велики део земаља даје се под аренду. Аренда је обично ограничена на годину дана, што други когод следеће године више нуди, и тако сад пређе земља на њ. По томе арендатор нема никаква узрока да додатак подигне рационалним ђубрењем и бољом културом. Сваки

*) Ова писма пише на немачком језику г. Клемент, учитељ економије у земунском покушалшту. Ми их превађамо из „Бечких пољоделских новина.“

арендатор тражи колико је могуће велику корист и то за мало трошка за рад. Мења ли се непрестано закупник, доћиће се најзад догле, да се поље исцрпе и да све обрасте кукољом, да је једва способно за сејање.

Да би се сва ова хрђава стања поправила, треба велике помоћи, али поједини може, или са свим мало, или баш и ни мало урадити. Ово треба од чести да увиде и пријатељи напретка склапајући у разним местима пољодељске задруге, као што то у другим земљама одавно постоји. То је најпречи и најсигурнији пут да се цел: подизања пољодељства, најлакше постигне, а томе иду на руку таква подужећа и помоћи, колико је год могуће. Таква се задруга образова подетакнућем ратног министарства и у Земуну пре две године дана, која је задруга зацело ретким великодушјем општине земунске добила 60 јутара паше у корист опстанка задруге, један воћњак од четири јутра и осам јутара земље за покушалиште (Versuchsfeld.) Не може се довољно нахвалити ово дело општине, што је тим осигурао опстанак задруге а постојанством ће и доћи до вршка своје цели.

Подизање пољодељства може удвојеним путем напредовати: а то је обучавањем и примером. Ваља пре обучаваати младиће, но одрасније што се ови понајвише обучавају при општем скупу уводећи различне поправке; јер за сељака у опште не вреди много теоријска поука, но практичка. Младеж се мора уредно поучавати у знањима свију грана пољодељства, и то опширно, но колико је за њих. У Земуну ограничава се поука на овдашње реалне ученике и кандидате за учитеље при чему се од реалних учитеља теоријски део набавља, у колико то време допушта; практичку поуку добијаће учитељи у пољу. Ученици треба да се познају са знатнијим пословима, и да им се ови што боље протумаче, а ако околности допуштају, могли би ученици и својеручно радити, да би се могли са текућим пословима упознати.

У сеоској школи за сада се још мало ради за поуку, јер ту нису још отклоњене сметње, но надамо се да ће скорим временом тих сметња нестати, кад у сеоским школама буду они који су пољодељство св шкларад, чега је од стране задруге за кратко време доста урађено. Доцније

ће друштво и лист свој издавати, средством кога ће се чланови, имајући само на виду локални односи, популарним саставима на српском и немачком језику, поучавати, и да се упознају са најновијим напредцима у овој грани културе.

Пример има цел, да подетакне на подражавање сељаке, и да се они својим очима увере о користи ма какве поправке, јер ће они оно, што су видели радити онако, кад буду радили своје сопствено добро. Зато су задрузи и на расположењу воћњаци, поље за опите, а доцније и газдинство за углед (Musterwirtschaft). Потреба воћњака треба да дејствује на подизање воћа, што се у овдашњем пределу фактично још у детињству находи, јер ретко да се нађе каква лепа воћка. Треба да се показује, како ће се дрва рационално неговати од како се посију док не одрасту и како ће се с њим поступати. Набавка нужних воћака у околини, то је одавњашна потреба, коју је ваљало још одавно намирити. До сад је морао љубитељ воћа добру суму новаца где на страну дати, да добије племенитог соја воћки, и често се је пута догађало, да место племените воћке добије обичну. Овоме се може помоћи подизањем воћњака . . .

На опитном пољу треба да се упознају сељаци са рационалном културом различних кориених биљака, што је овде велика потреба, јер је обделавање поља врло хрђаво, а притом и скупо, јер је врло скупа радна снага. Тако што би ваљало упознавати сељаке са бољим алатима за њиве, и оне избирати, који су за овдашње односе по најудеснији, јер су њихови алати готово примитивни. Нарочито би требало такве алате и машине показивати, које би и сам сељак могао набавити, п. п. справе за копање кукуруза.

Кукуруз се овде у земљи подиже и руком се сади, рад чега је цена за продукцију грдно скупа, јер је ручни посао врло скуп и често је надница 1 ф. 20, до 1 ф. 50; али овим алатима не би била надница ни половина, са блзлом што треба копати тесно је скопчано дуб ко обрађивање (Tiefkultur), о чему се овде и не сања, зато и нема овде снага за дубоко обрање.

За подизање сточарства диже се и одговарајуће стање стоке са шталском храном, при чему се ваља обаврети на подизање штајерске детелине. Млеко је овде добро цењено

и готово скоро помузено продаје се по 8-16 кр. на оку, то слуги на млечарство. Са сточарством се мора и рационална радња са љубрењем завести. Нужна храна треба да се производи у пољу, тим би се утврдио правилни систем промене плодова, што лако може бити, почем на кукурузу и кромпиру има плодова, што треба копати, и који имају добру цену.

У овом смислу развиће овдашња задруга у пркос свога кратког опстанка живу радњу. У појединим одборним седницама има закључака, који су од врло великог значаја за пољодељство. У првој линији моли се држава да да овдашњем друштву неколико ајгира, почем су кобиле за коњарство изабране, и само што нема добрих мужака. Даље треба да се набаве побудом друштва млађи и за приплод способнији бикови, а и закрађује се обичај, да стока по њивама насе, јер су једном обделавање, чим би се смела следства опште паше изближе понинити.

Ако друштво узради и даље онако, као што је досад радило, може се очекивати, да ће оно много добра принети и напретку општег благостања припомоћи. Надлежатељства треба да својим дејством приомажу, као што то чини општина земунска на врло леп и похвалан начин.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Многим нашим претплатницима истиче концем априла рок пренумерације. Стога их учтиво позивамо, да исту обновити изволе.

Претплата на „Зем. Гласник“ од маја етане

до конца јулија на ф. 1.25

„ „ октобра „ „ 2.50

„ „ децембра „ „ 3.35

за Србију је тромесечна цена 15 гр. „Земунски Гласник“ остаће и ода сад веран своје програму, и уредништво још више ће се трудити, да наш лист све бољим постане.

Неки се од наших г.г. предбројника у Београду и унутрашности Србије туже, што нису добили последње бројеве „Земунског Гласника.“ Ми шиљемо лист свакоме на време, дакле није до нас, што га не примају. Готови смо, да накнадно изгубљене бројеве е другима.

Уредништво.